

| KWESTIES | BRAZILIË

De rivier wordt weer groen

Langs de oevers van de Araguaia in het hart van het
Amazonewoud is weinig natuur meer over. De aanleg
van een groene corridor moet het tij keren.

De naam van de rivier Araguaia betekent in de taal van de Tupi-indianen "rivier
van de rode ara's". In 2014 werd er een rivierdolfijn ontdekt, *Inia araguaiaensis*.

“**M**eer dan 30 kaaimannen in één nacht was heel normaal.” Juarez Feitosa denkt aan de tijd waarin hij met zijn vader mee ging stropen. Een lucratieve bezigheid, maar de Braziliaan is er niet langer trots op. Nu is hij opzichter bij Instituto Araguaia in natuurgebied Cantão in Centraal-Brazilië. Het Amazonewoud gaat er over in de Cerrado, een uitgestrekte savanne die cruciaal is voor de watervoorziening van heel Latijns-Amerika.

De Brabantse ondernemer Ben Valks kwam in 2004 naar het gebied om een zwarte jaguar te spotten. Dat roofdier kreeg hij niet te zien, wel werd hij geconfronteerd met verwoeste natuur, over een lengte van honderden kilometers. Ruim de helft van het bos heeft er plaatsgemaakt voor landbouw en veeteelt. Een op de vijf plant- en diersoorten is verdwenen.

Geïnspireerd door de bioloog Leandro Silveira zet Valks zich nu in voor de aanleg van een natuurcorridor langs de Araguaia, een ruim 2600 kilometer lange rivier vanuit het hart van de Cerrado noordwaarts. De Black Jaguar Foundation (BJF) die Valks in 2011 oprichtte, stelde vast dat het ecosysteem al binnen vijf jaar kan herstellen wanneer de juiste mix van inheemse bomen wordt aangeplant of ingezaaid.

Ook de autoriteiten zijn positief. Eén van de belangrijkste natuurwetten van Brazilië, de Boswet, bepaalt dat landeigenaren een deel van hun grond voor natuur moeten reserveren. Van herbebossing komt het echter maar zelden, onder meer vanwege de kosten. Volgens Feitosa is er nóg een reden. “Hier groeit iedereen op met het idee dat de natuur een geschenk van God is dat je eindeloos mag gebruiken. Dat vlak je niet zomaar uit.”

Bomen zijn cruciaal omdat ze water vasthouden en zo droogte kunnen tegengaan. Dat besef begon pas langzaam door te dringen toen Brazilië

in 2014 werd geteisterd door extreme droogte. De stad Sao Paulo kampte met watertekorten en boerenbedrijven draaiden forse verliezen. Het moet anders, realiseerden de grootgrondbezitters zich. “Maar enkel wijzen naar de regering en afwachten heeft geen zin,” zegt Marcos Mariani, beheerder van 57.000 hectare grond in de corridor én voorzitter van natuurbeschermingsorganisatie Preserve Amazonia. “We moeten onszelf verenigen en zo druk van onderaf uitoefenen.”

Mariani's steun is cruciaal voor het welslagen van het herbebossingsproject. Nu hij meedoet, is de kans groot dat andere bewoners in en rond het gebied zullen volgen. Zij zullen de natuurcorridor niet alleen moeten aanleggen, maar ook moeten beheren. Inmiddels is de eerste zesduizend hectare grond geanalyseerd, om vast te stellen welke mix aan zaden en bomen daar specifiek nodig is. Ook is een begin gemaakt met het opzetten van boomkwekerijen. Dat levert niet alleen kennis, maar ook

werkgelegenheid op.

“Daarna is het zaak het geheel zo snel mogelijk op te schalen,” zegt Mariani. Het totale project zal volgens voorlopige schattingen zeker twee miljard euro kosten. Dat lijkt veel, maar wanneer de Cerrado verder wordt ontbost en de Araguaia uiteindelijk droog komt te liggen, zal dat de gemeenschap het tienvoudige kosten, zegt Valks.

Bosecoloog Lourens Poorter van Wageningen University denkt dat het project kans van slagen heeft. “De natuur bewijst telkens weer over enorme veerkracht te beschikken. Maar dan moeten we de natuur wel die kans bieden.” Een corridor als deze kan zo'n kans zijn, stelt Poorter. “Maar wil je op grotere schaal een significant verschil maken, dan heb je veel meer van dit soort groene landschappen nodig.” Valks is het daar mee eens: “Idealiter heeft ieder continent zijn eigen natuurcorridor, maar laten we alvast met deze beginnen.” □

In deze kwekerij in Piracicaba worden door herbebossingsbedrijf Bioflora inheemse bomen gekweekt, om daarmee uiteindelijk een begin te maken met herbebossing. De vegetatie die terugkomt op open plekken na boskap, brand of landbouw neemt elf keer zoveel CO₂ op als oorspronkelijk regenwoud, wijst onderzoek uit. In heel Latijns-Amerika kan dergelijk secundair bos de komende veertig jaar 31 gigaton CO₂ vastleggen.

Uit onderzoek blijkt dat de afgelopen veertig jaar tussen de vier- en zeshonderdduizend vierkante kilometer regenwoud werd ontbost, voornamelijk voor vee- (boven) en sojateelt. De BJJ wil technische assistentie verlenen aan landeigenaren, zodat zij hun vee of gewassen beter kunnen integreren in de omringende natuur. Op verschillende plekken langs de Araguaia wonen nog oorspronkelijke bewoners (onder).

De 2600 kilometer lange Araguaia (onder) moet de slagader worden van een natuurcorridor, een mozaïek van beschermde gebieden aan weerszijden van de rivier dat uiteindelijk een gebied moet beslaan van meer dan tien miljoen hectare, 2,5 keer Nederland. Om kennis over de natuur en het belang van het bos over te dragen, nodigt de Black Jaguar Foundation kinderen uit op kleine kwekerijen langs de rivier (boven).

